

به عکس‌های زیر توجه کنید.

سوال این عکس‌ها چه چیزی را نشان می‌دهند؟

- خانه و محله‌ای شما شبیه به کدام تصویر است؟
- خانه‌ی ما در محله‌ای از یک شهر یا روستا قرار دارد. هر یک از ما ساکن یک محله هستیم.
- هر شهر یا روستا از چندین محله تشکیل شده است. محله قسمتی از شهر یا روستاست که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می‌کنند.

همکاری و همدلی در محله

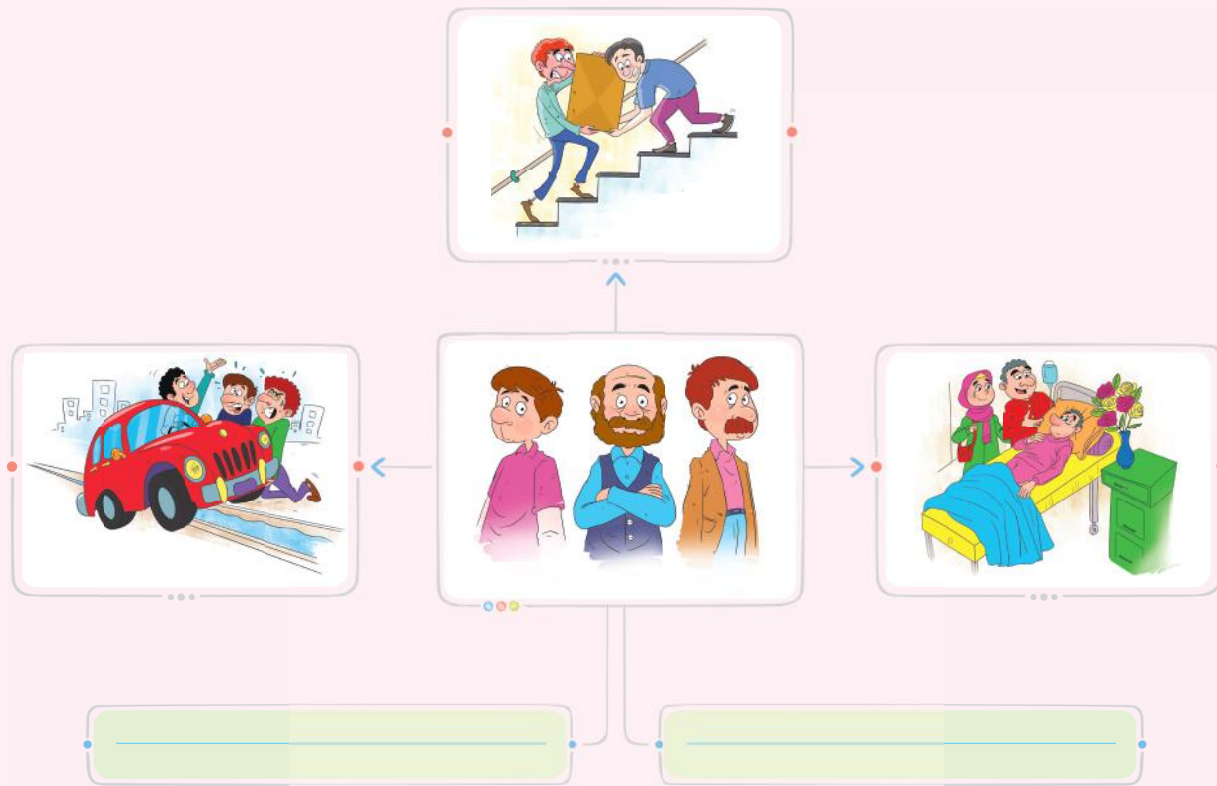

سوال در تصویر روبه‌رو چه می‌بینید؟

• به نظر شما چرا محله را چراغانی کرده‌اند؟

• چه کسانی این ریشه‌ها را آویخته‌اند؟

تصویرهای زیر، نمونه‌هایی از همدلی و همکاری در محله را نشان می‌دهند. شما نیز مثال‌های دیگری از همدلی و همکاری در محله را در جاهای خالی بنویسید.

آداب همسایه‌داری

پیامبر گرامی ما حضرت محمد(ص) فرمودند:
اگر می‌خواهید خدا و پیامبر، شما را دوست داشته باشند، امانت‌دار و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید.

سؤال در ارتباط با همسایه‌ها کدام رفتار مناسب و کدام نامناسب است؟ بزنید.

رفتار	مناسب	نامناسب
در زمان استراحت همسایه‌ها، در کوچه یا خانه سر و صدا نکنیم.		
هنگام خداحافظی با مهمان، با صدای بلند صحبت کنیم.		
زباله‌ها را در جای مخصوص خود قرار دهیم.		

• زندگی شهری دارای مقرراتی است که باید آنها را رعایت کنیم. مانند رعایت حقوق همسایگان.

برای داشتن محلّه‌ای بهتر می‌توانیم:

- از بوق زدن در کوچه خودداری کنیم.
- هنگام ایجاد مشکلات به یاری همسایه‌ی خود برویم.
- در کوچه یا خیابان، در محلّ نامناسب مانند مقابل درب پارکینگ همسایه‌ها، پارک نکنیم.

سؤال به نظر شما چه کارهای دیگری می‌توانیم انجام دهیم تا محلّه‌ی بهتری داشته باشیم؟

گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۱ کدام عبارت مربوط به فعالیت در یک محلّه **نیست**؟

- ☐ الف) رعایت نظافت محلّه
☐ ب) پارو کردن برف پیاده‌رو
☐ ج) ترافیک جاده‌ها
☐ د) آبیاری درختان کوچه

۲ کدام مورد از مقرّرات یک محلّه **نیست**؟

- ☐ الف) کمک و یاری در هنگام مشکلات
☐ ب) پارک نکردن اتومبیل جلوی پارکینگ همسایه‌ها
☐ ج) حفظ پاکیزگی
☐ د) گذاشتن زباله در جای مخصوص

۳ این سخن از کیست؟

«اگر می‌خواهید خدا و پیامبر، شما را دوست داشته باشند، امانت‌دار و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید.»

- ☐ الف) حضرت محمّد (ص)
☐ ب) امام رضا (ع)
☐ ج) حضرت علی (ع)
☐ د) امام حسین (ع)

🎯 جمله‌های درست را با علامت (✓) و جمله‌های نادرست را با علامت (✗) مشخص کنید.

۴ موقع خداحافظی با مهمان‌ها، باید با صدای بلند صحبت کنیم. ○

۵ ما در محله، باید مانند خانه و مدرسه مقررات را رعایت کنیم. ○

۶ بازی کردن، ساعت مشخصی ندارد و ما می‌توانیم در هر جایی بازی کنیم. ○

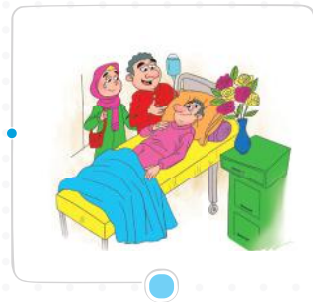
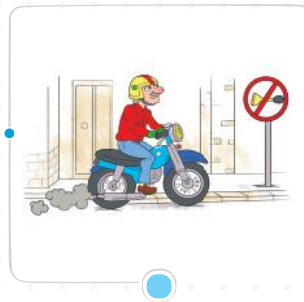
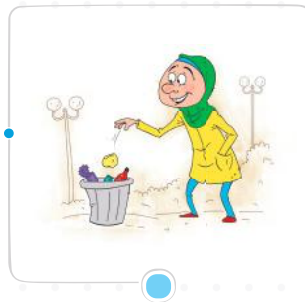
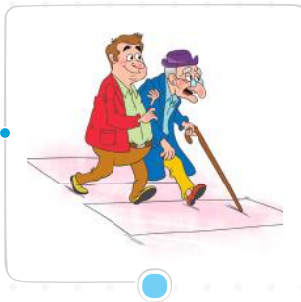
🎯 در جاهای خالی واژه‌های مناسب بنویسید.

۷ برای زندگی در هر محله وجود دارد.

۸ قسمتی از یک شهر یا روستا که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می‌کنند، نام دارد.

🎯 وصل کنید.

۹ هر تصویر را به عبارت مربوط به آن وصل کنید.

قوانین و مقررات در محله

همدلی و همکاری در محله

🎯 به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰ منظور از محله چیست؟

.....

.....

۱۱ افراد یک محله، چگونه به یکدیگر کمک می‌کنند؟

.....

.....

۱۲ برای اداره‌ی بهتر ساختمان‌ها، گاهی شخصی از میان همسایگان به عنوان مدیر ساختمان، انتخاب می‌شود.

اگر شما مدیر یک ساختمان بودید، برای بهبود اوضاع ساختمان، چه قوانینی را وضع می‌کردید؟

۱۳ برای هر یک از موارد مربوط به حقوق محلّه و حقوق همسایه، یک نقاشی بکشید.

حقوق محلّه

حقوق همسایه

۱۴ نمودار زیر را با همکاری دوست خود کامل کنید.

محله‌ی ما

نام محله‌ی زندگی دوست من

نام محله‌ی زندگی من

شباهت‌های محله‌ی ما

(۱) _____

(۲) _____

تفاوت‌های محله‌ی ما

(۱) _____

(۲) _____

۱۵

با توجه به تصویر مقابل، کدام حق همسایه رعایت نشده است؟
به نظر شما برای حل این مشکل چه باید کرد؟

حکایت

«همسایه‌ی حسود»

روزی مردی برای خود، خانه‌ای بزرگ و زیبا خرید که حیاطی بزرگ با درختان میوه داشت. در همسایگی او خانه‌ای قدیمی بود که صاحبی حسود داشت. او همیشه سعی می‌کرد اوقات همسایه‌اش را تلخ کند و با گذاشتن زباله کنار خانه‌اش آزارش می‌داد. یک روز صبح که مرد از خواب برخاست و به ایوان رفت، دید که یک سطل پر از زباله در ایوان است. سطل را تمیز کرد و برق انداخت و آن را از میوه‌های تازه و رسیده‌ی حیاط خود پر کرد و برای همسایه برد. وقتی همسایه صدای در زدن او را شنید، خوشحال شد و پیش خود فکر کرد حتماً این بار، برای دعوا آمده است. وقتی در را باز کرد، مرد به او یک سطل پر از میوه‌های تازه و رسیده داد و گفت: «هرکس آن چیزی را با دیگری قسمت می‌کند، که از آن بیشتر دارد.»

۱ به نظر شما آن همسایه، کدام مقررات محله را رعایت نکرده بود؟

۲ اگر در همسایگی شما چنین فردی باشد، چگونه با او رفتار می‌کنید؟

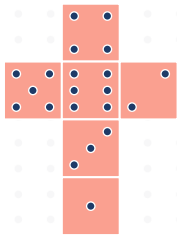
۳ با خواندن این حکایت، به یاد کدام سخن پیامبر (ص) افتادید؟ آن را بنویسید.

• حکایت بالا را برای دوستان خود به صورت نمایش اجرا کنید.

مار و پله

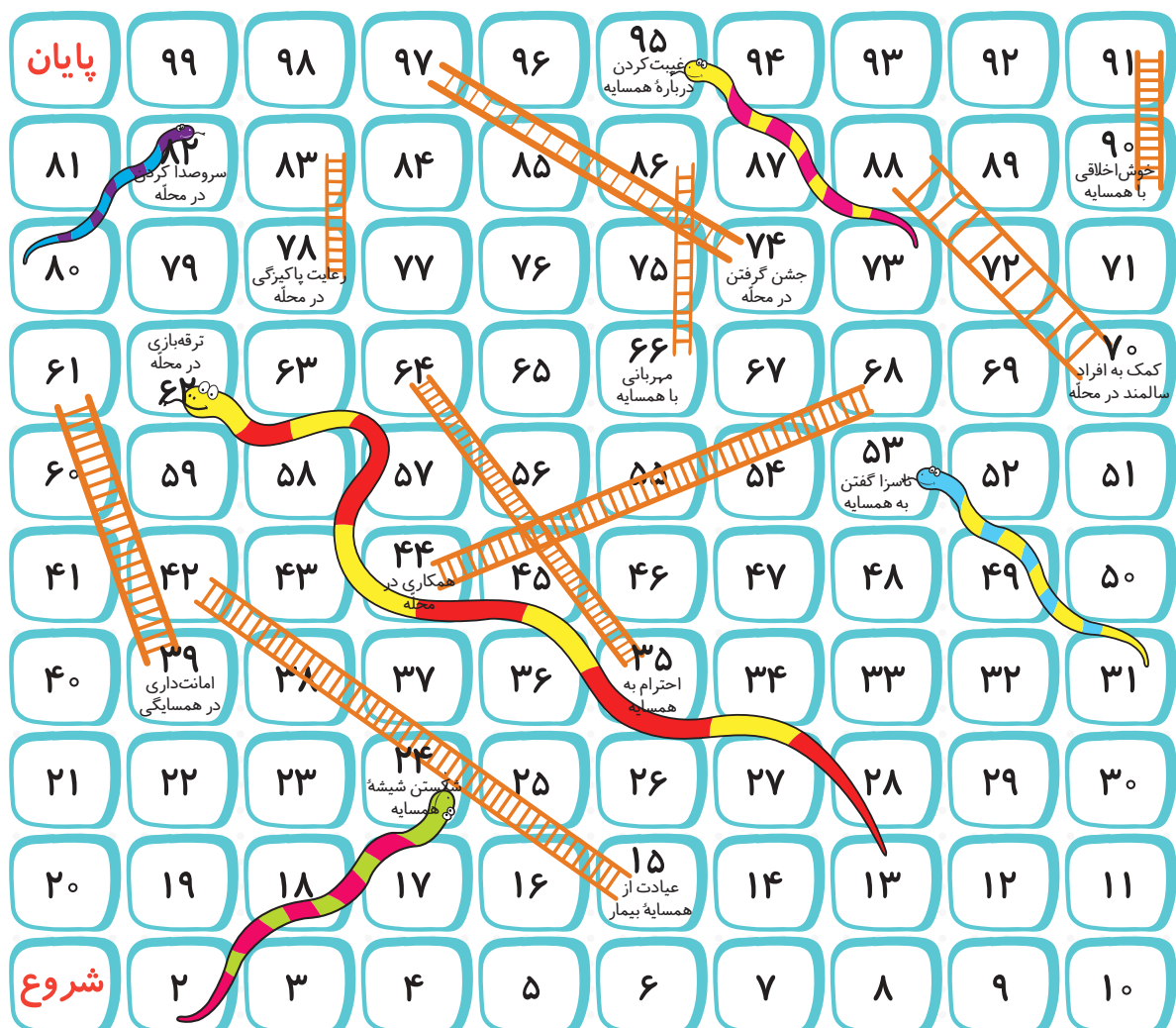
با توجه به الگوی مقابل مکعبی با ابعاد یک در یک رسم کرده و مطابق شکل، روی آن نقطه‌گذاری کنید و یک مکعب بسازید تا یک تاس داشته باشید.

می‌توانید از یک نخود به عنوان مهره استفاده کنید. حالا با تاس و مهره، بازی را شروع کنید.

● تعداد شرکت‌کننده‌ها: ۲ نفر

● دستورالعمل:

- هر کدام از شرکت‌کننده‌ها به نوبت تاس می‌اندازند. شرکت‌کننده‌ای که عدد شش بیاورد، مهره را در خانه‌ی شروع می‌گذارد و بازی را شروع می‌کند. ۲ شرکت‌کننده‌ها به نوبت تاس می‌اندازند و با توجه به عدد آمده در خانه‌ها، جلو می‌روند. ۳ با رسیدن به خانه‌هایی که در آنها نردبان قرار دارد، به سمت بالای نردبان حرکت می‌کنند و با قرار گرفتن در خانه‌هایی که سر مار در آن باشد، باید به قسمت دم مار حرکت کنند. ۴ برنده کسی است که زودتر به خانه‌ی پایان برسد.

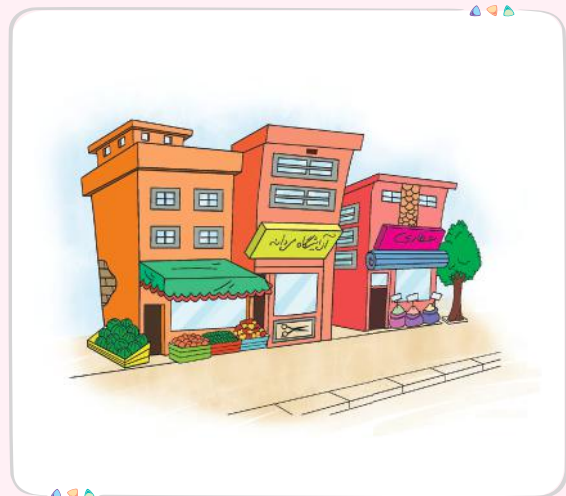
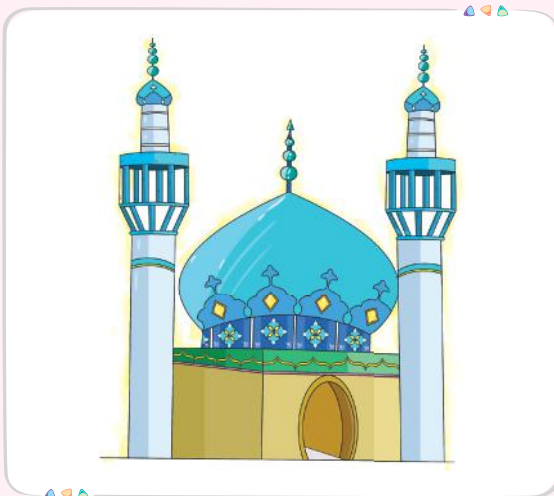
کارتون‌چیو کتاب کار اجتماعی چهارم دبستان • درس اول • همسایه‌ی ما

اینجا خانه ما هست

محله‌ی ما

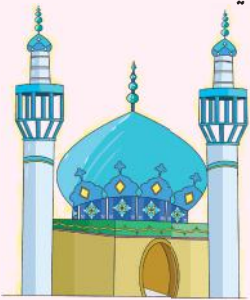

سؤال چه مکان‌هایی در این عکس‌ها می‌بینید؟

در هر محله مکان‌های مختلفی مانند: ساختمان‌ها، مساجد، بوستان‌ها، بانک‌ها، مدارس و ... وجود دارد.

مسجد محله‌ی ما

سؤال فعالیت‌هایی که در مسجد انجام می‌شوند را با گذاشتن علامت مقابل آن مشخص کنید.

الف عبادت پروردگار

ب برپایی جشن‌های مذهبی

ج برپایی جشن عروسی

- در مسجد علاوه بر عبادت، فعالیت‌های دیگری مانند برپایی مراسم عزاداری، مشورت کردن، چاره‌جویی برای حل مشکلات و جویا شدن از احوال همدیگر، انجام می‌شود.
- یکی از مراسم‌هایی که در مسجد انجام می‌شود، برگزاری نماز جماعت است. در نماز جماعت مردم پشت سر امام جماعت در صف‌های منظم رو به قبله می‌ایستند و امام جماعت جلوتر از همه در محراب قرار می‌گیرد.

بوستان محله‌ی ما

تصویرهایی که در زیر می‌بینید، قسمت‌هایی از یک بوستان است.

- همان‌طور که در تصویرهای بالا مشاهده می‌کنید، بوستان‌ها مکان‌هایی برای **استراحت و ورزش** مردم هستند.

سؤال آیا تا به حال فکر کرده‌اید که برای مراقبت و نگهداری از بوستان محله‌ی خود چه قوانینی را باید رعایت کنیم؟ با توجه به این قوانین جمله‌های زیر را کامل کنید.

الف زباله‌ها را

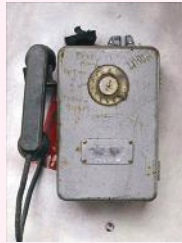
ب گل‌ها را

- همه‌ی ما باید برای تمیز نگه‌داشتن بوستان‌ها و مراقبت از آنها تلاش کنیم.

محلّهی ما در گذر زمان

سؤال به عکس‌های زیر توجه کنید. چه تفاوت‌ها و شباهت‌هایی بین عکس‌های قدیمی و جدید می‌بینید؟ آنها را در جدول زیر بنویسید.

تفاوت‌ها	شباهت‌ها
-----	-----
-----	-----
-----	-----

- به‌مرور زمان همه چیز تغییر می‌کند. محلّه‌ها نیز با گذر زمان تغییر می‌کنند. این تغییرات شامل شکل و نوع ساختمان‌ها، امکانات عمومی هر محلّه (مانند تلفن عمومی، پارک، خیابان‌ها و ...) و حتی ساکنان یک محلّه می‌شود.

سؤال در محلّهی شما، چه چیزهایی وجود دارد که در محلّهی قدیمی مادر بزرگتان وجود نداشته است؟

باهم تمرین کنیم

گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

۱ یکی از محل‌های اجتماع مردم در محلّه، است.

الف) مدرسه ب) خانه ج) مسجد د) اداره

۲ کدام مراسم در مسجد برگزار می‌شود؟

الف) بازی ب) استراحت ج) عزاداری د) ورزش

۳ کدام مورد از تغییرات محله در اثر گذشت زمان **نیست**؟

- الف) تغییر شکل و نوع ساختمان‌ها ☐
- ب) نقل مکان افراد محله ☐
- ج) برگزاری جشن‌های مذهبی ☐
- د) ایجاد امکانات عمومی جدید ☐

۴ هنگام نماز جماعت، پیش‌نماز در کجا قرار می‌گیرد؟

- الف) در یکی از صف‌ها ☐
- ب) در آخرین صف نمازگزاران ☐
- ج) جلوتر از همه در صف اول ☐
- د) جلوتر از همه در محراب ☐

🎯 جمله‌های درست را با علامت ☒ و جمله‌های نادرست را با علامت ☒ مشخص کنید.

۵ در بوستان نباید بچینیم. ☐

۶ مردم در مسجد با اخلاق نیکو آشنا می‌شوند. ☐

۷ در مسجد فقط به عبادت خدا و دعا می‌پردازند. ☐

🎯 در جاهای خالی واژه‌های مناسب بنویسید.

۸ مردم در مسجد برای حل مشکلات خود با هم می‌کنند.

۹ در بیشتر محله‌ها یک بوستان وجود دارد که مردم برای و به آنجا می‌روند.

🎯 وصل کنید.

۱۰ فعالیت‌ها و کارهایی را که در مسجد انجام می‌شود، به تصویر مسجد وصل کنید.

☐ ورزش

☐ مشورت کردن

☐ برگزاری جشن عروسی

☐ درمان بیماری

☐ برگزاری مراسم و جشن‌های مذهبی

☐ آشنایی با اخلاق نیکو

☐ با خبر شدن از احوال همدیگر

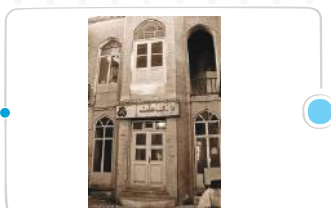
به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

به نظر شما هر کدام از محله‌های زیر، مربوط به چه سالی است؟ وصل کنید.

سال ۱۳۹۶

سال ۱۳۳۵

با توجه به تصویرها در هر دو محله، چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی را مشاهده می‌کنید؟

شباهت‌ها

تفاوت‌ها

با گردش در محله‌ی خود، چه چیزهایی را مشاهده می‌کنید؟ آنها را بنویسید.

سه مورد از مراسم‌هایی را که در مسجد برگزار می‌شود، بنویسید.

در صورت امکان، در نماز جماعت مسجد محله یا نمازخانه‌ی مدرسه‌ی خود شرکت کنید و چگونگی خواندن

آن را بنویسید.

به تصویرها نگاه کنید و بگویید شما دوست دارید به کدام بوستان بروید؟ چرا؟

۱۵

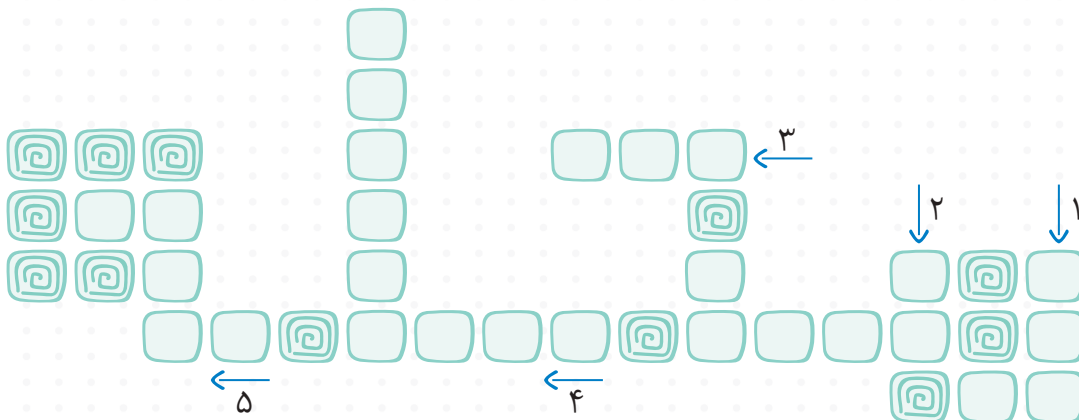

کارت‌پوچینو کتاب کار اجتماعی چهارم دبستان • درس دوم • اینجا محله‌ی ماست

• برای داشتن بوستانی مانند بوستان (ب)، باید چه کارهایی را انجام دهیم؟

۱۶ جدول زیر را حل کنید.

- ۱ محلّ اجتماع مردم
- ۲ مردم برای ورزش و استراحت به آنجا می‌روند.
- ۳ در مسجد انجام می‌شود.
- ۴ مردم پشت سرش نماز جماعت می‌خوانند.
- ۵ محلّ قرار گرفتن پیش‌نماز در مسجد.

۲۰

خرید و فروش در محله

امکانات محله

یکی از راه‌های شناخت یک محیط، گشت زدن در آن است. بیاید در یک محله گشتی بزنیم. هر یک از مکان‌هایی که در تصویرهای زیر می‌بینید، قسمت‌های مختلفی از یک محله را نشان می‌دهد.

هر یک از تصویرهایی که می‌بینید، یک **شغل** محسوب می‌شوند. برای برطرف کردن نیازهای افراد محله، افراد و مشاغل گوناگونی وجود دارد.

سؤال در کدام یک از مشاغل بالا کالایی تولید می‌شود؟

کدام یک بدون تولید کالا، خدمتی ارائه می‌دهند؟

• با توجه به تصویرهای بالا، نتیجه می‌گیریم که مشاغل به دو دسته تقسیم می‌شوند:

خدماتی → مشاغل ← تولیدی

به تصویرهای زیر نگاه کنید.

۱

۲

۳

۴

سؤال آیا همه‌ی مردم می‌توانند از این امکانات استفاده کنند؟

در تصویرهای داده شده، تصویرهای شماره‌ی ۲ و ۴، برای رفع کدام نیاز مردم هستند؟

- در هر محله علاوه بر مشاغل، امکاناتی نیز برای برطرف کردن نیازهای ما وجود دارند، برخی از این امکانات **عمومی** بوده و همه‌ی مردم می‌توانند از آنها استفاده کنند. همه‌ی ما، چه کودک و چه بزرگ در قبال **امکانات عمومی** محله‌ی خود مسئول هستیم و باید در حفظ و نگهداری آنها کوشا باشیم.

آراد و جدول بودجه

آراد پسری ۱۰ ساله است و به نجاری علاقه دارد. او تصمیم گرفته تا در تابستان، سه روز در هفته را در مغازه‌ی نجاری عمویش کار کند. عموی او برای هر روز کار کردن به او مبلغ ۱۰۰۰۰ تومان به عنوان دستمزد می‌دهد. آراد می‌خواهد در پایان تابستان برای خودش یک دست لباس ورزشی بخرد.

سؤال آراد بعد از یک هفته، چقدر پول به دست می‌آورد؟

- او برای رفتن به مغازه‌ی عمویش باید هر روز ۱۰۰۰ تومان، کرایه‌ی تاکسی بدهد.

سؤال او در طول یک هفته، چند تومان بابت کرایه‌ی تاکسی می‌پردازد؟

سؤال بعد از گذشت یک ماه، چقدر پول برای آراد باقی می‌ماند؟ او با این پول چه

چیزهایی می‌تواند بخرد؟

اطلاعات به دست آمده را در جدول زیر بنویسید.

هفته‌ها	پولی که به دست می‌آورد.	پولی که خرج می‌کند.	پولی که برایش باقی می‌ماند.
هفته‌ی اوّل			
هفته‌ی دوم			
هفته‌ی سوم			
هفته‌ی چهارم			
جمع			

- ستون اوّل این جدول، **درآمد** نام دارد؛ یعنی پولی که یک فرد در مقابل کار یا خدمتی که ارائه می‌دهد، دریافت می‌کند.
- ستون دوم این جدول، **هزینه** نام دارد؛ یعنی پولی که برای کالا یا خدمت مورد نیاز پرداخت می‌کنیم.
- ستون سوم این جدول، **پس‌انداز** نام دارد؛ یعنی پولی که برایمان باقی می‌ماند.
- به جدول بالا، **جدول بودجه** می‌گویند.

جدول بودجه جدولی است که ما **درآمد**، **هزینه** و **پس‌انداز** خود را در آن می‌نویسیم. این جدول در مدیریت کردن پول‌هایمان به ما کمک می‌کند.

آراد با برنامه‌ریزی و مدیریت درآمد و هزینه‌های خود، در پایان تابستان توانست لباس ورزشی مورد علاقه‌اش را خریداری کند.

سوال چگونه می‌توانیم در خرید کردن، بهترین انتخاب را انجام دهیم؟

پاسخ ما می‌توانیم با تفکر، مشورت، اندیشه‌ی درست و با توجه به درآمد و نیازهایمان، یک خرید عاقلانه انجام دهیم.

گزینه‌ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.

هدف از به‌وجود آمدن مکان‌هایی برای تولید برخی از کالاها و خدمات در هر محله چیست؟

- (الف) رفع نیازهای محله ☐
- (ب) زیباسازی محله ☐
- (ج) خدمت‌رسانی به افراد خاص ☐
- (د) همه‌ی موارد ☐

۲ به پولی که برای خرید کالاهای مورد نیاز خرج می‌کنیم، چه می‌گویند؟

- الف) درآمد ب) پس‌انداز ج) هزینه د) بودجه

۳ کدام یک از موارد زیر، جزء امکانات عمومی یک محله نیست؟

- الف) ایستگاه اتوبوس ب) دستگاه خودپرداز
ج) بوستان د) خانه‌های مسکونی

۴ امکانات عمومی به چه افرادی تعلق دارند؟

- الف) کودکان ب) سالمندان ج) کارمندان دولت د) همه‌ی مردم

🎯 جمله‌های درست را با علامت (✓) و جمله‌های نادرست را با علامت (✗) مشخص کنید.

۵ همه‌ی مشاغل تولیدی هستند.

۶ ما نباید همه‌ی پولی را که به دست می‌آوریم، خرج کنیم.

۷ بیشتر مردم می‌توانند در بوستان‌ها ورزش یا استراحت کنند.

۸ وظیفه‌ی نگهداری و حفاظت از اماکن عمومی، تنها به عهده‌ی دولت است.

🎯 در جاهای خالی واژه‌های مناسب بنویسید.

۹ پولی که از راه کارکردن به دست می‌آید، نام دارد.

۱۰ به جدولی که در آن درآمد، هزینه و پس‌انداز نشان داده می‌شود، می‌گوییم.

۱۱ به امکاناتی که در هر محله، برای استفاده‌ی همه‌ی مردم ایجاد شده است، می‌گوییم.

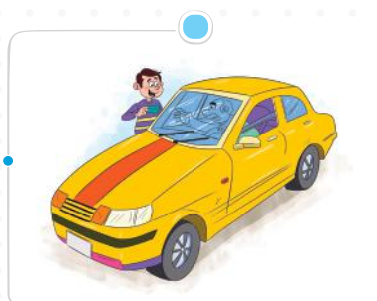
🎯 وصل کنید.

۱۲ هریک از واژه‌های زیر را به تصویر مناسب وصل کنید.

پس‌انداز

درآمد

هزینه

به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳ امکاناتی مانند آرایشگاه و خودپرداز بانک، چه نیازهایی از مردم را برآورده می‌کند؟

.....

۱۴ منظور از امکانات عمومی چیست؟

.....

.....

۱۵ برای خرید کالای مورد نیاز خود، به چه نکاتی باید توجه داشته باشیم؟

.....

.....

۱۶ اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

الف درآمد:

ب هزینه:

ج پس‌انداز:

۱۷ فهرستی از امکانات عمومی محله‌ی خود تهیه کنید و درباره‌ی فایده و ضرورت آنها توضیح دهید.

ضرورت	فایده	امکانات عمومی محله‌ی ما
.....		۱
.....		۲
.....		۳
.....		۴

۱۸ تصویر روبه‌رو چه اتفاقی را نشان می‌دهد؟ اگر شما در این موقعیت قرار

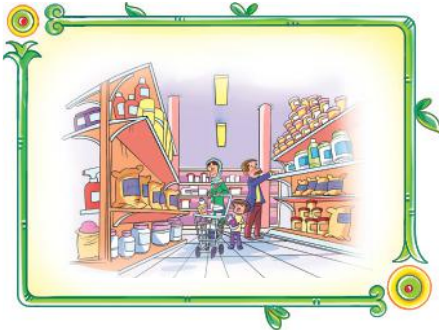
داشتید، چه می‌کردید؟

.....

.....

۱۹ مکان موردنظر را با توجه به توضیحات زیر، حدس بزنید، سپس بنویسید که شما چه استفاده‌هایی از این مکان می‌کنید.

وقتی با پدر و مادر به این مکان می‌روم، همه چیز در آن به صورت منظم و مرتب است. دلم می‌خواهد همه چیز را با دقت ببینم و بخرم، اما از قبل لیستی از چیزهایی که نیاز دارم را آماده می‌کنم تا هم در وقت و هم در هزینه‌ام صرفه‌جویی شود. من خیلی خوشحالم که این مکان بزرگ در محله‌ی ما وجود دارد، زیرا می‌توانم کالاهای مورد نیاز خود را از آنجا تهیه کنم.

۲۰ آران از پدرش خواست که برای او یک دستگاه بازی بخرد؛ اما پدرش به او گفت که فعلاً امکان خرید این دستگاه را ندارد. به نظر شما آران چگونه و از چه راهی می‌تواند برای خرید آن اقدام کند؟

۲۱ در تصویرهای زیر، هریک از مکان‌ها چه خدماتی را به مردم محله ارائه می‌دهند؟

